

Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser och återvända hem

Om rapporten

Denna rapport är skriven i enlighet med [EU:s allmänna riktlinjer för framtagande av landinformation \(2008\)](#). Den är en opartisk presentation av tillförlitlig och relevant landinformation avsedd för handläggning av migrationsärenden.

Rapporten bygger på noggrant utvalda informationskällor. Alla källor refereras med undantag för beskrivning av allmänna förhållanden eller där Lifos expert är en källa, vilket i så fall anges. För att få en så fullständig bild som möjligt bör rapporten inte användas exklusivt som underlag i samband med avgörandet av ett enskilt ärende utan tillsammans med andra källor.

Informationen i rapporten återspeglar inte Migrationsverkets officiella ståndpunkt i en viss fråga och Lifos har ingen avsikt att genom rapporten göra politiska eller rättsliga ställningstaganden.

Temarapport: Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser och återvända hem

2017-06-22, version 3.0

Lifos – Center för landinformation och landanalys inom migrationsområdet

© Migrationsverket (Swedish Migration Agency), 2017

Omslagsbild: Magnus Rydén, Lifos

Publikationen kan laddas ner från <http://lifos.migrationsverket.se>

Innehåll

1. English summary.....	4
2. Inledning: en bakgrund	5
2.1. Internflykt mellan Iraks provinser: en överblick.....	6
2.1.1. Karta som illustrerar vilka provinser Iraks internflyktingar återvänt till per juni 2017	7
3. Skilda lokala förhållanden.....	7
3.1. Den kurdiska regionen i Irak (KRI)	8
3.1.1. Provinsen Erbil.....	10
3.1.2. Provinsen Dohuk.....	11
3.1.3. Provinsen Suleymaniya.....	11
3.2. Vägen är (nästan) allt	11
3.3. Provinsen Kirkuk.....	12
3.4. Provinsen Nineva	13
3.5. Provinserna Anbar, Salah al-Din och Diyala	16
3.6. Bagdad.....	17
3.7. Södra Irak	20
3.7.1. Provinsen Basra.....	21
3.7.2. Provinsen Najaf.....	21
3.7.3. Övriga provinser.....	21
3.8. Källförteckning.....	23

1. English summary

The situation of internally displaced persons (IDPs) in Iraq remains precarious, often generating complex and compelling circumstances for both IDPs and returnees.

The numbers of IDPs have in general diminished in comparison to earlier Lifos-reporting. There are currently about three million IDPs in the country, 400 000 of which fled Mosul as a result of the Iraqi forces' launched offensive (dubbed Operation "We Are Coming Ninewa") in October 2016 to reclaim the city from the so-called Islamic State (IS).

Ninewa governorate continues to generate the overall majority of IDPs in the country. Although some IDPs have returned to IS-liberated areas following the Mosul Operations, the majority have opted to remain in the camps, waiting for the situation to improve.

The central and northern governorates of Iraq continue to host the majority- around 67%- of the country's IDPs. The Kurdistan Region of Iraq (KRI) alone hosts almost a third (29%) of the overall numbers of IDPs. The southern governorates retain the smallest numbers- around 4%.

The number of returnees continues to increase. Around 1.9 million IDPs have reportedly returned. The majority of returnees originate from Anbar and Ninewa governorates. The main reason behind the return is the willingness of certain groups to return. Another reason is pressure from the local authorities in host communities.

The situation for IDPs differs from one governorate to the other. Local authorities in most effected areas have undertaken access and residency restrictions, partly to identify and curb IS-infiltration within IDP groups fleeing IS-conflict areas and partly to encourage IDPs to return to their place of origin. These restrictions tend to target certain groups more than others. One such group are Sunni Arabs from previously IS-held areas. The KRI governorates have imposed sponsorship mainly for IDPs from Ninewa.

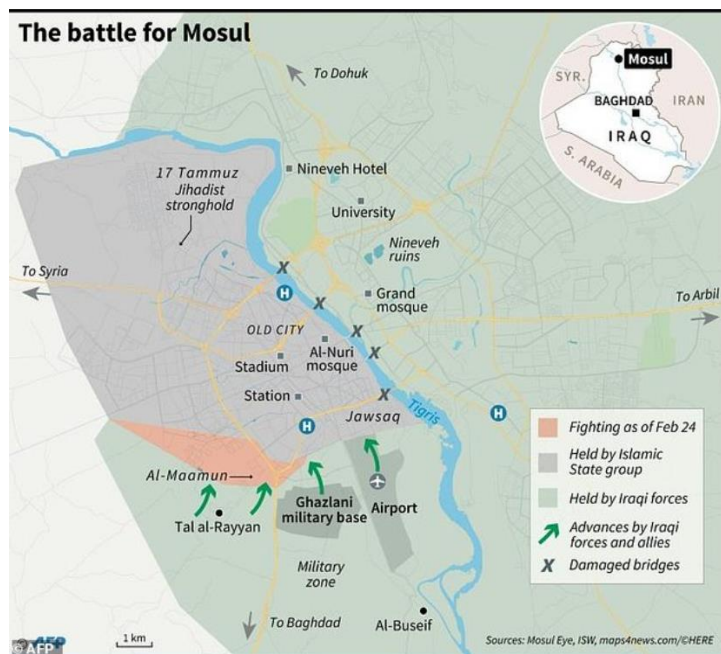
Baghdad have imposed sponsorship for IDPs from IS- or conflict areas wishing to take up residency there. IDPs need to obtain a sponsor and security clearances before they can enter the city of Bagdad. Procedures are cumbersome as well as time-consuming and often applied in an arbitrary manner. IDPs from Mosul have to undergo a screening, for security clearance, before admission to the camps. Similar scrutiny applies to returnees earlier displaced from Anbar and Salah al-Din wishing to return to their place of origin. Authorities and clan leaders reportedly banned family members to suspected IS-affiliates from returning home, subsequently forcing IDPs into a protracted- and in some cases- a multiple displacement situation. Persons with ties to IS have had their property either confiscated or reclaimed by persons previously victimized by IS.

IDPs seeking refuge in the southern governorates, with the exception of the governorates of Karbal´a and Babel, require a sponsor, and in particular Sunni Arabs. Local authorities in Basra imposed registration ban on IDPs from areas now declared safe for return. Subsequently, the authorities suspended food rations to IDPs from Anbar and Salah al-Din. Other groups, outside the safety-declared-areas, have to acquire a sponsor in order to reside in the governorate.

Security conditions on the roads in the conflict ridden areas are precarious, and often heavily controlled by various armed groups (predominately Shia militias and Peshmerga but also Sunni militias). Road movements also exposes certain ethnic and religious groups to discriminatory treatment at checkpoints. Sunni Arabs are particularly susceptible to this kind of treatment when stopped at checkpoints. There are reports of attacks on checkpoints and kidnappings in the central provinces (ex. Diyala, Salah al-Din) where IS-resistant pockets continue to operate.

2. Inledning: en bakgrund

Ett år efter förra utredningsresan till och om Irak 2016 företog personal från Lifos och norska Landinfo i mars 2017 en motsvarande resa till Amman, Bagdad och Erbil för att bland annat uppdatera oss om internflyktingarnas situation i Irak. Denna rapport bygger på intervjuer vi gjorde i Erbil, Amman och Bagdad. Rapporten bygger också på senare inhämtad information från olika andrahandskällor och beaktar händelseutvecklingen mot bakgrund av den åtta månader långa Mosuloffensiven, som nu går mot sitt slut och den s.k. Islamiska Statens (IS) fördrivande från staden med omnejd. Offensiven hade precis påbörjats när förra rapporten skrevs.

2.1. Internflykt mellan Iraks provinser: en överblick

Antalet internflyktingar har minskat något jämfört med när förra rapporten i ämnet skrevs. Då fanns det drygt 3 200 000 internflyktingar i Irak. Nu sjunker antalet ner mot 3 miljoner¹, trots att drygt 400 000 människor befinner sig på flykt undan striderna i Mosul². Fortfarande skapas det nya internflyktingar samtidigt som andra grupper av irakier återvänder hem. Detta växelspel har varit särskilt tydligt under Mosuloffensiven i Nineva. När striderna intensifierats i någon del av staden har människor flytt samtidigt som andra har återvänt till grannkvarter, där ett relativt lugn återinträtt. Fler har flytt än återvänt, men aldrig har de flyende varit så många som UNHCR befarade inför offensiven. UNHCR befarade att i värsta fall över en miljon människor skulle fly Mosul.³ Andra analyser pekade på en vilja att stanna kvar⁴, vilket också företrädare för IOM berättade under vårt besök i Erbil.⁵ Andra förklaringar till varför många Mosulbor valde att stanna kan vara att de uppmanades av den irakiska regeringen att stanna och heller inte – ju hårdare striderna blev – kunde/vågade fly med ökad risk att skjutas av IS krypskyttar eller avrättas av IS.⁶

De allra flesta som flytt Mosul har placerats i läger i närheten. Detta ger avtryck i statistiken över hur internflyktingarna i Irak bor. Förskjutningen mot fler lägerboende från de som bor/bott privat har ökat. Nu bor knappt 60% privat och 25% i läger.⁷

Centrala/norra Irak hyser alltså 67% av internflyktingarna (2 008 545 individer), KRI 29% (882 318 individer) och södra Irak 4% (129 168 individer).⁸ Fördelningen är oförändrad sedan förra rapporten, men antalet internflyktingar har minskat. Med undantag av Nineva är det få provinser som genererar nya internflyktingar samtidigt som många återvänder hem.

Från april 2015 till dags dato har i en accelererande takt drygt 1 900 000 internflyktingar återvänt hem. Anbar och Nineva var de provinser som i april och maj rapporterade den största ökningen av återvändande.⁹ Det kan

¹ International Organization for Migration (IOM), *Displacement Tracking Matrix (DTM) Round 72*, 2017-06-15. <http://iraqdtm.iom.int/>

² IOM, *DTM Mosul Data Portal*, 2017-06-18.

<http://iraqdtm.iom.int/EmergencyTracking.aspx>

³ UNHCR, *Mosuloffensive triggers growing displacement*, 2016-09-21.

<http://www.unhcr.org/news/latest/2016/9/57e243ab4/mosul-offensive-triggers-growing-displacement-iraq.html> jämte COI-seminarium i Stockholm 2016-05-23.

⁴ Education for Peace in Iraq (epic), *Will Mosul residents flee?* 2016-10-14.

<http://www.epic-usa.org/will-mosuls-residents-flee/>

⁵ Möte med två representanter för IOM i Ainkawa 2017.03-07.

⁶ BBC, *Mosul battle: IS kills 230 fleeing civilians, says UN*, 2017-06-08.

<http://www.bbc.com/news/world-middle-east-40200008>

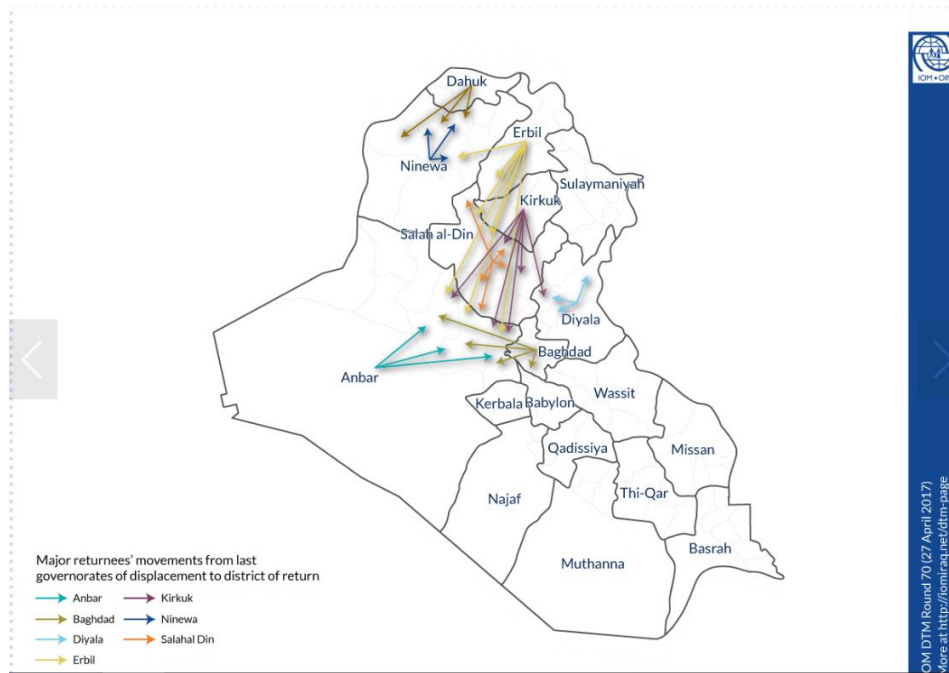
⁷ IOM, *DTM Round 72*, May 2017. <http://iraqdtm.iom.int/>

⁸ Ibid.

⁹ IOM, *DTM Round 70 & 72 + löpande statistik t.o.m. 2017-06-15* från IOM.

tyckas motsägelsefullt att många återvänder till de i dagsläget två oroligaste provinserna, men sannolikt är det en kombination av en stark vilja att komma hem - "hellre sätta upp ett tält i Ramadi än stanna i internflykt i Bagdad", som en interlokutör uttryckte det redan våren 2016¹⁰ - påtryckningar och ibland rena tvångsåtervändanden¹¹.

2.1.1. Karta som illustrerar vilka provinser Iraks internflyktingar återvänt till per juni 2017¹²

3. Skilda lokala förhållanden

Situationen i Irak skiljer sig kraftigt åt mellan landets provinser, inte minst vad gäller säkerhetsläget. Allmänt kan sägas att landets södra delar och den kurdiska regionen i norr är förhållandevis stabila. Bältet däremellan ("mittenbältet"), som inkluderar den s.k. sunnitriangeln, är fortfarande - trots minskande våldsincidenter i år - betydligt mer våldsamt. Provinserna Nineva stod i april i år för det mesta våldet (av uppenbara skäl) följt av Bagdad, Diyala, Anbar, Salah al-Din, och Kirkuk¹³. De säkerhetsrelaterade

¹⁰ Möte med shejk från Anbarprovinsen i Amman 2016-03-06.

¹¹ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12. (Lifos 39375)

<http://www.refworld.org/docid/58ee2f5d4.html>

¹² IOM, *DTM Iraq Mission: Figures from January 2015 to 30 May 2017*.

<http://iraqdtm.iom.int/>

¹³ Musings on Iraq, *2001 Killed and 1,459 Wounded in Iraq in May 2017*, 2017-06-09.

<http://musingsoniraq.blogspot.se/2017/06/2001-killed-1459-wounded-in-iraq-in-may.html>

skillnaderna speglas ofta, men inte alltid, i varifrån och vart människor flyr. Internflyktingarna från och i Nineva och Kirkuk har ökat något, medan de har minskat i Salah al-Din, Diyala och Anbar; mest (- 6%) i sistnämnda provins trots att säkerhetsincidenterna har ökat där på sistone¹⁴.

Lifos avser nedan beskriva hur mottagandet går till i berörda provinser och eventuella restriktioner samt svårigheter att ta sig från en provins till en annan.

3.1. Den kurdiska regionen i Irak (KRI)

Sponsorskapssystemet har i viss mån börjat användas igen. Sponsorskraven på de som flydde undan IS sommaren 2014 var obefintliga. Efterhand skärptes de för att åter 2015 - 16 användas mindre och mindre. Ren säkerhetskontroll sattes istället mer i fokus.¹⁵ Den kurdiska regionala regeringen (KRG) blev, som tidigare rapporterats, efterhand mer misstänksam mot sunniaraber från Anbar och Kirkuk - ja, från alla provinser där IS tidigare lagt under sig hela eller delar av desamma. Alla som stannat kvar under IS-styre ses som potentiella terrorister, särskilt yngre singelmän, och detta synsätt accentuerades i takt med att Mosulbor flydde undan striderna i staden under offensiven. De nya internflyktingarna placerades i läger i närheten av Mosul eller på landsbygden i de omstridda områdena¹⁶. De säkerhetskontrollerades (screening) innan de släpptes in i lägren. Peshmergan och Asayish är ansvariga för screeningen till lägren. UNAMI:s MR-kontor, som övervakar säkerhetskontrollen hade inte sett eller hört talas som om dålig behandling vid screening eller att folk tvingades återvända hem.¹⁷ Från december 2016 tilläts inga av de nya internflyktingarna resa in landvägen från Nineva. Om de kunde ta sig till Bagdad och flög därifrån till Erbil blev de insläppta. Nu krävs dock sponsor.¹⁸ Under delegationens besök i Erbil mars 2017 fick vi av mer än en källa höra att förhållandena i lägren var dåliga, vilket skulle vara en anledning till att många ville återvända till östra Mosul så snart efter återerövringen i slutet av januari. På grund av förstörelsen och icke/dåligt fungerande infrastruktur har många också velat ta sig vidare till KRI. Enligt Kurdish Human Rights Watch (KHRW) var det bara generaldirektören och hans ställföreträdare vid Asayish som kunde ge tillstånd för lägerinvånarna att resa in i KRI. De skulle ha fått tusentals telefonsamtal, varför KRG efter förhandlingar med KHRW (bara fem dagar innan vårt möte med en representant för organisationen) beslutat införa ett sponsorskapssystem för internflyktingarna från Mosul. Systemet underlättas av att nästan alla i Mosul känner någon från Erbil och övriga KRI. Nu ska det vara möjligt för de lägerinvånare, som vill söka skydd i KRI att fylla i en sida av ett tvärsidigt

¹⁴ IOM, *DTM Round 70*, April 2017. <http://iraqdtm.iom.int/>

¹⁵ Möte med United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) i Erbil 2017-03-05.

¹⁶ Möte med en representant för Kurdish Human Rights Watch (KHRW) i Erbil 2017-03-05

¹⁷ Möte med en representant för UNAMI i Erbil 2017-03-05, som hänvisar till "word of mouth" och vad lokalanställda berättat.

¹⁸ Möte med UNHCR i Erbil 2017-03-06

formulär och låta tilltänkt sponsor fylla i den andra sidan med personuppgifter och bakgrund. Bakgrundsuppgifterna gäller sponsorn, som ska vara en kurd från någon av provinserna Erbil, Dohuk eller Suleymaniya. Formuläret skickas sedan till generaldirektören vid Asayish, vars kontor ser till att det skickas till fem olika säkerhetsdirektorat. Om inget av dem kommit med invändningar inom fem dagar kan sponsorn hämta de sponsrade i aktuellt läger. Kurder och kristna från Nineva behöver inte gå igenom den proceduren. De kan resa in i KRI och ordna eventuella sponsorer och tillstånd där.¹⁹ Krav på att ha sponsor verkar inte gälla alla, och sannolikt inte internflyktingar som inte flyr undan Mosuloffensiven. Sponsorkravet är ett sätt att sälla agnarna från vetet. Säkerhetsaspekter torde fortfarande väga tyngst, men kraven på sponsor och bosättningsstillstånd varierar. Restriktionerna varierar över tid, gränspassager och med etnicitet/religion.²⁰

Innan 2014 måste bara araberna skaffa bosättningsstillstånd. Minoriteter har fram tills nu - även yezidier - i det närmaste haft fritt tillträde till KRI. Nu, och för kristna kanske sedan augusti 2015, måste de efter inresa i vissa fall ordna bosättningsstillstånd. Det är dock fortfarande lättare för dem att legalisera sin närvaro i KRI än det är för araberna. De olika asayishkontoren har också olika "praxis". I Dohuk och Suleymaniya sker hanteringen mer ad hoc. Generellt gäller enligt UNHCR i Erbil att kurder (även om de är från Nineva), kakai, yezidier och shabak inte behöver bosättningsstillstånd utan endast "housing permit", ett tillstånd att hyra eller köpa bostad.²¹

Representanten för KHRW trodde inte att shabak tilläts komma in i KRI. En representant för UNAMI sade att shabak flydde tidigt från Mosul med omnejd. Ganska många shabak hade i mars återvänt till Mosul utan problem med diskriminering²².

Bortsett från säkerhetsaspekter rörande kurderna från Mosul/Nineva ses kurder egentligen inte som internflyktingar och är välkomna i KRI.²³ Kurder från de omstridda områdena kan som alla kurder fritt resa in i KRI, och får stanna där så länge de vill. Ofta behöver de inte ens bosättningsstillstånd. Kurder från Kirkuk uppgavs lätt få tillstånd bo i KRI. Visserligen ändras inte deras registrerade bosättningsort²⁴, men de kan förlänga sina eventuella tillstånd i KRI så länge de önskar.²⁵

¹⁹ Möte med KHRW i Erbil 2017-03-05. Uppgifterna om nya sponsorsystemet bekräftade av UNHCR vid möte med fyra representanter i Erbil 2017-03-06.

²⁰ Lifos analys av samtalen i KRI 2017-03-04–07.

²¹ Möte med fyra representanter för UNHCR i Erbil 2017-03-06.

²² Ibid.

²³ Samtal med interlokutörer från KHRW, IOM och FN i Erbil 2017-03-03–07

²⁴ Norsk Landinfo, *Irak: Internflyktinger og syriske flykninger i Kurdistanregionen (KRI)*, 2016-05-04. http://www.landinfo.no/asset/3347/1/3347_1.pdf

²⁵ Möte med KHRW och IOM i Erbil 5 och 7 mars 2017, samtal med författaren till UNHCR:s rapport "Iraq: Relevant COI for Assessments.." i Bryssel 25 - 26 april 2017.

Över huvud taget används restriktionerna flexibelt, och varierar mellan säkerhetstjänstens kontor samt mellan de tre provinserna Erbil, Dohuk och Suleymaniya, som utgör KRI. Etnisk/ religiös bakgrund, ursprungsort och tidigare anknytning till KRI kan spela in.²⁶ Internflyktingar i Debagalägret, de flesta troligen sunniaraber, i Makhmourdistriktet - vilket hör till Erbilprovinsen men är ett omstritt område - är t.ex. av säkerhetsskäl inte välkomna till Erbil.²⁷ Kurder från Makhmour kan däremot fritt bosätta sig i KRI²⁸.

De internflyktingar som får stanna i KRI har samma rätt till offentlig service som alla boendes i regionen, men kapacitetsbrist har lett till svårigheter att få vård och utbildning. Den ekonomiska krisen medför också att det är svårt att hitta arbete och försörja sig för såväl lokalbefolkning som internflyktingar. Den ekonomiska krisen i regionen drabbar dock internflyktingarna dubbelt upp för att inte tala om de syriska flyktingarna. Allt fler av de senare, men även internflyktingar, som hyrt bostad utanför lägren, börjar få svårt att få pengarna att räcka och har börjat söka sig till läger.²⁹ Detta är den andra förklaringen till att statistiken visar fler lägerboende nu än förut.

3.1.1. Provinsen Erbil

Restriktionerna skärptes när Mosuloffensiven sattes igång den 17 oktober 2016. (Datummässigt stämmer inte uppgifterna med de från UNHCR:s representanter på plats. Uppgifterna stämmer dock i sak.) Alla personer från Nineva, oavsett etnisk och religiös bakgrund och oavsett om de anländer med flyg eller landvägen, måste ha skaffat en sponsor som möter upp vid ankomsten. Kurder, turkmener (om de inte är från Tel Afar), yezidier, shabak och kakai behöver sedan i allmänhet inte bosättningstillstånd för att legalisera sin närvaro i Erbilprovinsen.³⁰

Araber oavsett varifrån i landet de kommer och turkmener från Tel Afar måste skaffa bosättningstillstånd. Familjerna och singlarna med familj i Erbil (provinsen) kan efter säkerhetskontroll få bosättningstillstånd, som kan förlängas utan ytterligare krav. Singlar, såväl män som kvinnor, utan familj i provinsen måste ha ett anställningskontrakt för att få stanna.³¹

Kristna familjer behöver ett intyg om att de är internflyktingar från kyrkan eller mukhtar för att få uppehållstillstånd. Kristna familjer från Nineva behöver inte intyget, men väl en kurdisk sponsor, liksom kristna singlar.³²

²⁶ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12

²⁷ Möte med representanterna för UNHCR i Erbil 2017-03-06, där man nämnde att de som attackerade USA:s konsulat i Erbil april 2015 tog sig via Makhmour checkpoint.

²⁸ Möte med KHRW i Erbil 2017-03-05

²⁹ Möte med UNHCR i Erbil 2017-03-06

³⁰ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, s. 7, 2017-04-12

³¹ Ibid, s. 8

³² Ibid.

3.1.2. Provinsen Dohuk

Araber och turkmener behöver en sponsor, som är permanent boende i provinsen, för att få tillgång till bosättningsprocessen. Araberna erhåller oftast månadslånga förlängningsbara uppehållstillstånd. De som erhåller tillstånd får tillgång till arbetsmarknad och grundläggande samhällsservice. Det får också de internflyktingar, som inte behöver uppehållstillstånd, nämligen yezidier, kurder och kristna.³³

3.1.3. Provinsen Suleymaniya

Tidigare var nog Suleymaniya den provins, som var mest liberal i sina krav på internflyktingarna.³⁴ Kravet på sponsor och uppehållstillstånd för personer från Nineva har skärpts sedan Mosuloffensiven inleddes och är nu detsamma som i Erbilprovinsen. Araber och turkmener från Tel Afar, som anländer med internationella flighter till Suleymaniya flygplats säkerhetskontrolleras och kan sedan få ett turistpass (giltigt i 10, 15 eller 30 dagar) och om de vill stanna i provinsen måste de inom 10 dagar anmäla sig till Asayish i det område de önskar bosätta sig i. Vill araberna bosätta sig i Suleymaniya distriktet behöver de inte sponsor, vilket är ett krav i distriktet Chamchamal, Rania, Dukan, Piramagroon, Arbat-Tanjro, Bazyan, Barda Qaraman och Hajiawa. För att få tillgång till utbildning, arbets- och bostadsmarknad samt kunna öppna bankkonto i Suleymaniya distriktet behöver de emellertid ett särskilt tillstånd av Asayish, en s.k. ”Asayish-kod”, vilken ofta inte utfärdas till araberna.³⁵

3.2. Vägen är (nästan) allt

Inresa via flygplatserna i Erbil och Suleymaniya tillåts generellt oavsett profil på den inresande, dock med restriktionen att sponsor måste möta upp om resenären har bott i Nineva de senaste åren.³⁶ Att resa in landvägen är i allmänhet svårare – både säkerhets- och tillståndsmässigt. Huvudlederna mellan Kirkuk och Erbil samt Kirkuk och Suleymaniya betraktas som säkra, eftersom vägspärrarna bemannas av kurdiska säkerhetsstyrkor. Vid gränsen till KRI/Erbilprovinsen släpps de som talar någon kurdisk dialekt igenom utan vidare kontroller.³⁷ Araber kontrolleras å andra sidan noga, men släpps in och får stanna i KRI, där de övervakas. För de som reser åt andra hållet kan det vara tryggt att veta att checkpoint(s) nära Kirkuk city också kontrolleras genom KRG:s försorg. Att resa vidare söderut bjuder på en del utmaningar. På vägen mellan Kirkuk city och Bagdad bemannas vägspärrarna av olika grupper, såväl PMU som sunnimiliser.³⁸ De som

³³ UNHCR, *Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, s. 8, 2017-04-12.

³⁴ Lifos analys.

³⁵ UNHCR, *Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, s. 8 - 9, 2017-04-12.

³⁶ Ibid s. 7.

³⁷ Möte med en representant för KHRW i Erbil 2017-03-05.

³⁸ Möte med UNDSS i Erbil 2017-03-07.

bemannar vägspärrarna upptäcker snabbt vad resenären är för någon- på språk, dialekt, gester m.m. En annan risk är att vägspärrar attackerades. Strax innan delegationens besök blockerades vägen mellan Kirkuk och Bagdad av att tre vägspärrar attackerades. Det finns IS-fickor mellan bl. a. Samarra och Tikrit.³⁹ IS har också små fickor i Diyala, viket lett till kidnappningar och bombattacker. Terrorgruppens sista kontroll över en större stad, Hawija i provinsen Kirkuk utgör ett hot mot närområdet. Makhmour och Erbil är dock inte hotade.⁴⁰

3.3. Provinsen Kirkuk

Närvaron av IS- och PMU element i de södra och västliga delarna av provinsen Kirkuk gör tillvaron osäker i provinsen. I själva provinshuvudstaden med samma namn kan det vara spännt mellan kurder, araber och turkmener. ”Civila” PMU-medlemmar, visserligen obeväpnade i staden, och IS-infiltratörer bidrar till att göra läget osäkert. (IS genomförde senast en attack i oktober 2016.) KRG har inte samma kontroll där som i KRI. Säkerhetsläget är dock bättre nu än 2014 när ISF stod för säkerheten.⁴¹ Både osäkerheten, skapad främst av IS närvaro, och den relativa säkerheten har gjort provinsen till en av de provinser som hyser flest internflyktingar, både egenproducerade och från andra provinser, främst då Salah al-Din.

Många av de första internflyktingarna var kristna. Kyrkan har genom biskopen goda kontakter med de politiska partierna. Turkmener (shiitiska) från byn Bashir flydde undan IS till staden Kirkuk. Annars har de flesta shiitiska turkmener flytt till södra Irak. Sunnitiska, ofta salafistiska, turkmener flydde redan undan upproret mot Saddam 1991 till KRI. En stor minoritet turkmener är bosatta i Kirkuk och känner sig mindre trakasserade av peshmergan än vad araberna gör. De senare måste ha sponsor (kafil), som internflyktingar - även inom provinsen, t.ex. araber från Hawija.⁴² Sunniarabiska internflyktingar har heller inte tillträde till Kirkuk stad. De blir hänvisade till läger. Både de sunniarabiska internflyktingar som, trots allt, lyckats ta sig till Kirkuk stad och de i lägren har upprepade gånger pressats att återvända hem.⁴³ Ett exempel gavs redan vid inledningen av Mosuloffensiven. Myndigheterna konfiskerade då internflyktingars ID-kort, främst om de bodde utanför lägren, och instruerade dem att återvända till återerövrade områden/orter. Mellan den 30 september och 2 oktober 2016 återvände 75 internflyktingar på detta sätt till Haji Ali och Qayyarah i Nineva.⁴⁴

³⁹ Möte med IOM i Ainkawa 2017-03-07.

⁴⁰ Möte med generalsekreteraren för Peshmergaministeriet i Erbil 2017-03-06.

⁴¹ Information från Peshmergaministeriet och UNDSS, Erbil 2017-03-06—07.

⁴² Möte med Representant för IHAO, Amman 2016-03-07.

⁴³ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12.

⁴⁴ UNHCR, *Iraq: Flash Update*, 2016-07-11 och 2016-10-04.

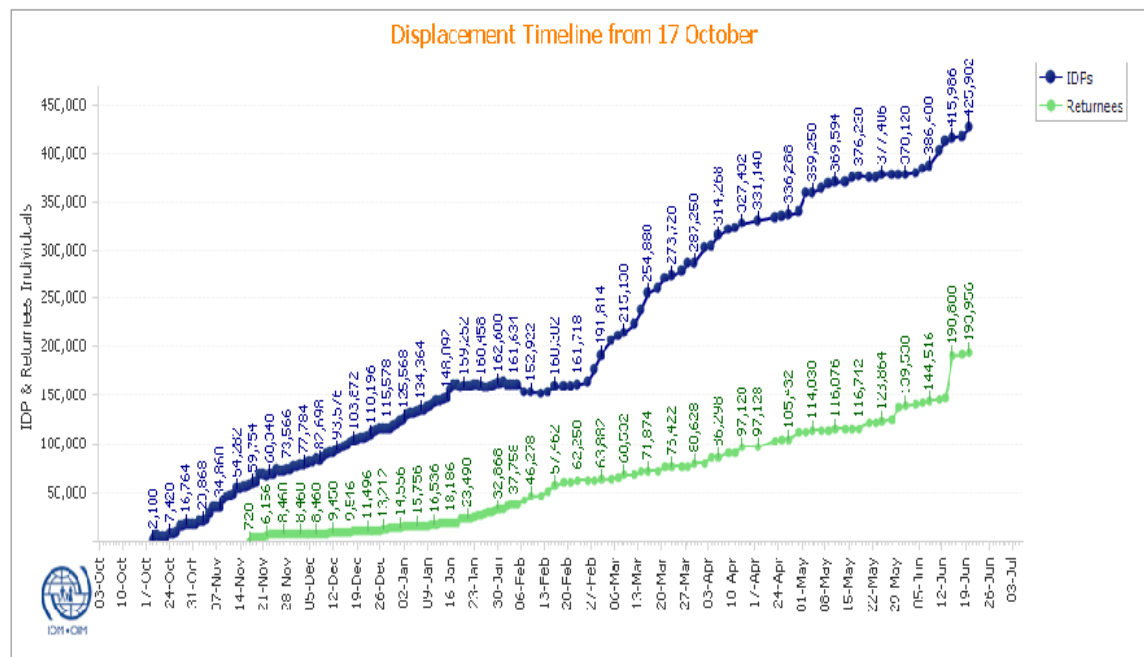
<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20160711%20Iraq%20Flash%20Update.pdf>, <http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%202016OCT16.pdf>

Kurder med hemvist i KRI möter inga hinder att bosätta sig var de vill i Kirkuk. Turkmener (både shia och sunni) och kristna kan också bosätta sig var de vill i Kirkuk om de har en lokal sponsor.⁴⁵

Det finns planer på att bygga en internationell flygplats i Kirkuk, men än så länge är internflyktingarna hänvisade till att ta landvägen; antingen den relativt säkra från Erbil eller Suleymaniya till Kirkuk, eller den osäkrare från Bagdad. De irakier som kommer från utlandet kan anlända på detta sätt. Om de inte är från Kirkuk stad lär de generellt behandlas som internflyktingar.

3.4. Provinsen Nineva

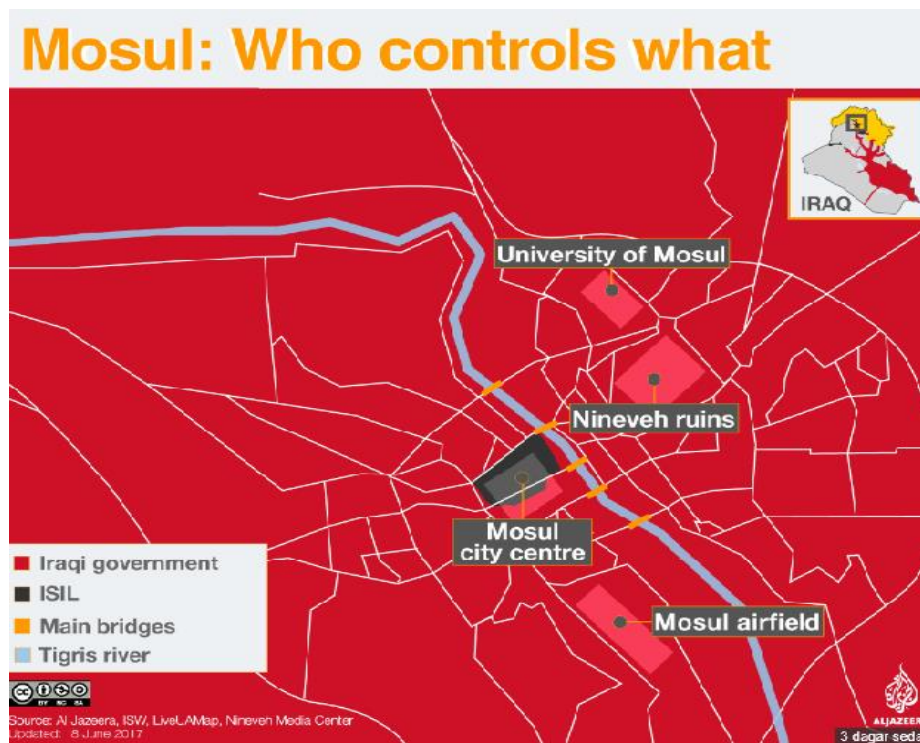
I mitten av juni 2017 pågår fortfarande strider i Mosul och på landsbygden väster om staden. Antalet flyende undan striderna i Mosul har ökat sedan maj. Fler återvänder också. Växelspelet mellan nya flyende och återvändande fortsätter.⁴⁶

⁴⁵ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12

⁴⁶ IOM, *Displacement Timeline from 17 October 2016 to 21 June 2017*, och UNHCR, *Mosul Emergency Response*, 2017-06-18. <http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-mosul-emergency-response-october-2016-18-june-2017>

Slutstriden om Mosul närmar sig. IS håller endast den gamla stadsdelen, medinan. Där kan ändå finnas uppemot 150 000 invånare i husen vid de trånga gränderna, många tvingade dit av IS.⁴⁷ Medinan ligger inklämd mellan ”city centre” och Tigris.

Vid delegationens besök i Irak i början av mars 2017 hade östra Mosul återerövrats och återerövringen av västra delen av staden tagit sin början. KHRW uppskattade med hjälp av frivilliga behoven av renovering och återuppbyggnad av infrastruktur och byggnader i Mosul. Man hade också frivilliga i lägren utanför staden. Många internflyktingar valde - trots de dåliga förhållandena - att stanna i lägren, eftersom säkerheten och utkomstmöjligheterna var långtifrån återinstallerade i de befriade områdena. Representanten vi talade med hade noterat att människor i liten skala, mest de vars hus inte helt raserats, återvänt till Bashiqa, Wardaq, Baharqa, Hamdaniya, Qayyarah och Haj Ali. Många av dessa människor hörde till minoritetsgrupper, vilka generellt är tveksamma/ovilliga till att återvända.⁴⁸

Till skillnad från 2014 års internflyktingar säkerhetskontrolleras de nya internflyktingarna från Mosul med omnejd. De kontrolleras innan eller när de placeras i de nyupprättade lägren. Trots kontrollen finns det IS-medlemmar och sympatisörer i lägren. KHRW-representanten menade att det varit omöjligt för invånarna i Mosul att undvika kontakt med IS.

⁴⁷ UNHCR, *Iraq Situation: Flash Update*, 18 June 2017.

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20170618%20UNHCR%20Iraq%20Flash%20Update.pdf> och karta från al-Jazeera, 2017-06-18.

⁴⁸ Möte med en representant för KHRW i Erbil 2017-03-05.

Antingen arbetade man för dem eller så dödades man. En del erhöll lön av IS, t. ex. sjukhuspersonal. De läger KRG byggt har man placerat utanför KRI, i de omtvistade områdena. (Andra läger har byggts av UNHCR och MoDM i regeringskontrollerat område.) Asayish kontrollerar lägren. Övergrepp mot misstänkta personer är vanliga. Bevis på att någon arbetat för IS fås genom erkännanden, inte rättsteknisk undersökning.⁴⁹

Det finns kontrollstationer (screening centers) i Mosul. Utanför staden kan vägspärrar vara kontrollerade av miliser, t.ex. mellan Hamdaniya och infarten till Mosul. Andra vägspärrar är bemannade av både ISF och peshmerga. Internflyktingarnas ID-kort kontrolleras mot någon av de databaser, som de olika säkerhetsorganen förfogar över. De litar inte på varandra, därför finns inte en gemensam databas. Några dubbelkontrolleras med hjälp av stam- eller klanledare. Det är dock svårt att identifiera shejker i den stadsmiljö de befinner sig i - om de ens finns. Mosulborna är inte så klanbaserade, som annars är vanligt i Irak.⁵⁰ Vissa shejker, som i den gamla stadsdelen (runt al-Nurimoskén, där Baghdadi utropade den Islamiska Staten juli 2014), lär ha stöttat IS, liksom många i det sunnidominerade Mosul såg IS som befriare i början. Det finns fortfarande en hel del i staden som anammat organisationens ideologi.⁵¹

IOM var snabbt på plats i östra Mosul, där de i början av mars 2017 betraktade 60 - 70% som säkra områden under kontroll av ISF. Sjutusen familjer hade återvänt och många fler ville återvända. KRG och lokala myndigheter uppmuntrar också återvändande. Till skillnad från i Fallujah och andra orter i Anbar och Diyala hade många mosulbor velat stanna. Många hade efterhand sett sig tvingade att söka skydd undan striderna. KRG öppnade fyra läger, huvudsakligen i de omstridda områdena. Förre guvernören, Athil al-Nujaiifi, sponsrade två nya läger i bl. a. Khazer. Andra läger finns i Makhmour och Qayyarah med 10 000 respektive 75 000 familjer, kanske lika många som i övriga läger.⁵²

MoDM ansvarar för transporter till lägren. Inga FN-organ tillåts transportera dem. Till vilket läger de förs beror på lägerchef, kapacitet och säkerhetskontrollen. Män skiljs från kvinnor och barn och kontrolleras av Asayish, och om läger söderut är aktuella - irakisk underrättelsetjänst. Enligt våra interlokutörer från IOM finns det en gemensam databas som Asayish och andra säkerhetsorgan har tillgång till. Om männen klarar screeningen får de återförenas med sina familjer, om inte utreds de vidare. Proceduren ska vara densamma för alla som nu anländer till läger⁵³ - eller passerar

⁴⁹ Ibid

⁵⁰ Möte med fyra representanter för UNHCR i Erbil, 2017-03-06

⁵¹ Sveriges Radio (Ekot), *Utmaning att kontrollera flyktingar från Mosul*, 2017-06-03 <http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3304&grupp=22940&artikel=6710038> och Studio Ett, *Hårda strider i utkanterna av Mosul*, 2017-02-19. <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/849583?programid=2151>

⁵² Möte med två representanter för IOM i Ainkawa 2017-03-06.

⁵³ Ibid.

Hammam al-Alil, det stora transit- och kontrollnavet söder om Mosul⁵⁴. När de sedan återvänder ska de inte behöva kontrolleras på nytt. Fler hade börjat återvända i mars 2017, särskilt de vars hem inte var så förstörda. Få (yezidier) har återvänt till Sinjar, där i mars i år PKK förstärkte sin närvaro efter skärmytslingar mellan PKK-stödda och KDP-stödda miliser.⁵⁵ Senare har även PMU gått på offensiven i området, något som inte ses med blida ögon av kurderna. PMU har, delvis tillsammans med yezidisk milis, drivit bort IS (och sunnitiska invånare) från byar och småstäder nära den syriska gränsen och i eller nära omstridda områden. Denna offensiv har fram till mitten av juni 2017 tillsammans med slutoffensiven i Mosul ökat internflyktingarna i Nineva till 416 000.⁵⁶

Internflyktingarna i drabbade provinser mellan 2014 och 2016 har, med undantag av Bagdad, sannolikt inte säkerhetskontrollerats innan de togs emot i läger eller annat boende. De många som återvänder nu kontrolleras sannolikt därför på något sätt. I denna process uppges stam- och klanledare ha stort inflytande och kan neka återvändare att komma hem. Dessa tvingas då till en andra internflykt nära hemorten.

3.5. Provinserna Anbar, Salah al-Din och Diyala

De provinser flest internflyktingar återvänt till och i är, förutom Nineva (260 460), Anbar (814 968), Salah al-Din (383 118) och Diyala (206 784).⁵⁷ Flest har återvänt till Anbar, 47 %. Trenden är ökande. Mellan den 30 mars och 27 april 2017 ökade de återvändande med 6 %. I Diyala ökade de med 2%. I Salah al-Din har nya strider, särskilt i Shirqatdistriktet och Baiji, skapat nya internflyktingar, så ökningen av återvändande stannade vid 1%.⁵⁸

Återvändandet försvåras av riskabla transporter längs landsvägarna, särskilt norrut från Bagdad. Området är övermilitariserat och vägarna kontrolleras av PMU. Det kan finnas sju olika shiamiliser i området. Längre norrut kan peshmergan hindra vissa (främst araber) att återvända till orter den kontrollerar. ⁵⁹ Trots viss fortsatt instabilitet i Anbar verkar många komma fram till sina hemorter.⁶⁰

⁵⁴ Baghdad Post, *UNHCR opens new camp in Hammam al-Alil to house displaced citizens*, 2017-04-12. <http://www.thebaghdadpost.com/en/story/9257/UNHCR-opens-new-camp-in-Hammam-al-Alil-to-house-displaced-citizens>

⁵⁵ Mötet med IOM i Ainkawa 2017-03-06 och beträffande återvändande utan kontroll också UNHCR i Erbil 2017-03-06 samt PKK-förstärkningar också UNDSS i Erbil 2017-03-07.

⁵⁶ Musings On Iraq, *Mosul Campaign Day 243 Jun 15 2017*, 2017-06-16.

[http://musingsoniraq.blogspot.se/2017/06/mosul-campaign-day-243-jun-16-2017.html?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed:+MusingsOnIraq+\(Musings+On+Iraq\)](http://musingsoniraq.blogspot.se/2017/06/mosul-campaign-day-243-jun-16-2017.html?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed:+MusingsOnIraq+(Musings+On+Iraq))

⁵⁷ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12.

⁵⁸ IOM, *Displacement Tracking Matrix (DTM)*, 2017-05-15. <http://iraqdtm.iom.int/>

⁵⁹ Möte med UNAMI i Bagdad, 2017-02-28

⁶⁰ Iraqi News, *130 000 refugee families return home in Anbar: ministry*, 2017-01-29

<http://www.iraqinews.com/features/130-000-refugee-families-return-home-anbar-ministry/>

Berört ministerium framhöll i mars 2017 att 95% av internflyktingarna från/i Anbar och Salah al-Din hade återvänt. (Enligt UNHCR i Bagdad hade hälften återvänt.) De som återvänder registrerar sig vid små lokala registreringskontor, av vilka det finns många eftersom så många människor återvänder. Förutom den ödelagda infrastrukturen finns problem som att folk köpt fast egendom, som IS stulit. ”Man” försöker nå försoning genom offentliga råd (kommittéer) och de lokala stammarna. Kompensationen sker genom betalning. (Många orättmätiga ägare har löst problemet genom att hastigt dra iväg.) Försoning försöker också nås med de som anses ha band till IS. Här sköter stammarna det mesta av medlingen.⁶¹

Stammarna kan, i samråd med berörd familj, hindra stammedlemmar med band till IS från att återvända. Dessa medlöpare kan också bli utstötta. Om familjen senare försöker hjälpa den utstötta betraktas de som medskyldiga. Utstötning meddelas skriftligt.⁶²

I Salah al-Din, Diyala och Anbar är det vanligt att internflyktingar, som misstänks för samröre med IS får inte tillbaka sina hus. Husen rivs eller ges till offer för IS verksamhet. I Anbar och Salah al-Din är det vanligt att de misstänkta inte ens får återvända till sina hemorter. Landminor försvårar också återvändandet.⁶³

Efter ibland färder på osäkra landsvägar möter många återvändande i Anbar, Diyala, Nineva och Salah al-Din förstörd bebyggelse och infrastruktur i inte alltid helt säkrade kvarter, samt otillräcklig tillgång till mat, rent vatten, hälsovård, skola och arbete. Myndigheterna (MoDM) ger elementär yrkesutbildning och försöker återuppbygga infrastrukturen, så att den fungerar någorlunda (50% i snitt)⁶⁴ Lokalbefolkningen väntar heller inte alltid på att myndigheterna ska agera utan försöker göra något själva.⁶⁵

3.6. Bagdad

I samband med att IS i maj 2015 erövrade Anbars provinshuvudstad Ramadi, inte så långt från Bagdad, och en ny våg internflyktingar sökte sig mot Bagdad skärpte myndigheterna där de sedan hösten 2014 införde inrese-/säkerhetsrestriktionerna och krävde att dessa internflyktingar skulle ha sponsor för att kunna resa in och stanna i provinsen. Kravet tillämpades dock inte alltid strikt.⁶⁶ Sedan dess tycks restriktionerna ha skärpts. Enligt

⁶¹ Möte med GD för Ministry of Displacement and Migration (MoDM) i Bagdad 20170301

⁶² Möte med en shejk från Albu Nimr-stammen i Amman 2017-02-27

⁶³ Möte med UNHCR i Bagdad 2017-02-28

⁶⁴ Möte med en irakisk politiker i Bagdad 2017-03-02

⁶⁵ Niqash, *No Waiting: Locals in Anbar Take Reconstruction And Security Into their Own Hands*, 2017-06-08, <http://www.niqash.org/en/articles/security/5588/>

⁶⁶ Migrationsverket, *Temarapport Irak – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 2015-06-12.

http://www.google.se/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwiQ8Zyc1c_UAhUhG5oKHfKRBwAQFggiMAA&url=http%3A%2F%2Flifos.migrationsverk

en UNHCR-representants utsago i slutet av maj 2016 skärptes i februari samma år praxisen så att inte ens internflyktingar med sponsor alltid blev insläppta.⁶⁷

Lifos och Landinfo fick lite olika besked rörande vilka som måste ha sponsor beroende på vem vi pratade med. Samtalen gav vid hand följande delvis motsägelsefulla uppgifter.

En sunnimuslim från Anbar, Kirkuk, Salah al-Din eller Diyala, som vill flytta till Bagdad behöver en sponsor, även om vederbörande tidigare varit registrerad som boendes i Bagdad om han/hon är född i de provinserna. Däremot behöver t.ex. en sunnimuslim från Basra ingen sponsor. (Det står ”Basra” i ID-kortet.) Det kan inträffa (slumpvis) att trots att man har sponsor inte tillåts bosätta sig i Bagdad. Både män och kvinnor kan vara sponsor.⁶⁸

Sponsorkravet gäller officiellt alla internflyktingar. Enligt denna källa skulle det kvitta om man är sunni, shia, kurd eller något annat. Alla stadsdelar i Bagdad kräver sponsor och flyttar internflyktingen från en stadsdel till en annan måste han eller hon också ha sponsor, men det kan vara samma person som agerar sponsor. ⁶⁹ Kraven man ställer på sponsorn, t.ex om att vara offentliganställd, kan kanske skilja sig åt och variera från tid till annan.⁷⁰

Det finns nu två officiella infartsvägar/kontrollstationer till Bagdad, som tidigare Bzeibezbron (infart från Anbar) och nu också al-Abaji (infart norrifrån; Nineva och Salah al-Din nämndes). Bägge bemannas av ISF, som bl. a. kontrollerar att internflyktingar har säkerhetskontrollerats i sina hemprovinser. Reser de från Mosul kontrolleras de 5 – 6 mil söder om Hammam al-Alil, i Qayyarah. Internflyktingarna får nu papper på att de är säkerhetsklarerade i sina hemprovinser. Många som kommit från Mosul är klarerade. Sedan offensiven började i oktober 2016 hade fram till slutet av februari i år 1 500 familjer blivit insläppta i Bagdad. Dessa måste då ha godkänts också i resterande två kontroller vid infarten till Bagdad; nationella säkerhetstjänstens (Amn al-Watani) undersökning och kontroll av familjen. Sponsor måste också ha mött upp.⁷¹ Internflyktingarna från Mosul, som nu uppehåller sig i Bagdad är araber, turkmener och en handfull palestinier. Det är lätt för de, som var offentliganställda innan IS inmarsch, att få tillträde till Bagdad.⁷²

⁶⁷ UNHCR, *Country of Origin Information Seminar*, Stockholm 2016-05-23

⁶⁸ Möte med en shejk från Albu Nimr-stammen i Amman, 2017-02-27

⁶⁹ Möte med IOM i Bagdad 2017-02-28

⁷⁰ Möte med UNHCR i Bagdad 2017-02-28

⁷¹ Möte med IOM i Bagdad 2017-02-28. Enligt IOM:s DTM Round 70 kommer 69 108 av internflyktingarna i Bagdad från Nineva.

⁷² Möte med UNHCR i Bagdad 2017-02-28

Den alternativa resvägen via al Nakhaib vid Razzazasjön vid provinsgränsen mot Kerbala finns kvar, men torde inte utnyttjas efter de många ouppklarade försvinnandena från juli 2015 till januari 2016. Kanske bara 60 av 2 500 kidnappade resenärer har frigetts.⁷³

Anländer man via Bagdads internationella flygplats (BGW) behövs ingen sponsor. Alla irakier oavsett etnicitet och religion släpps in utan krav på sponsor om de har irakiska passhandlingar. De kan sedan åka till Bagdad eller annan destination. Har resenären en viss profil, särskilt om den profilen indikerar sunniarab eller sunniturkmen från provinser där IS hållit/håller områden eller områden är utsatta för konflikt, riskerar resenären att arresteras vid de vägspärrar som passeras.⁷⁴

En sunniarab som återvänder från utlandet till Bagdads internationella flygplats och reser in på sitt irakiska pass kan alltså resa in i staden utan sponsor. Vill denne eller någon annan person bosätta sig där och har sitt ursprung i någon av de "IS-drabbade provinserna", och vill bosätta sig i något sunnidominerat område, måste denne vanligtvis registrera sig i en stadsdel för att få bevis på sin bosättning (bosättningskort). Proceduren innefattar anskaffande av ett rekommendationsbrev från stadsdelens mukhtar och ett intyg från stadsdelsnämnden om att den sökande bor eller avser bosätta sig där. Dessutom måste han personligen söka säkerhetsklarering hos fem olika säkerhetsorgan och skaffa en lokal sponsor. Trots detta är han inte i slutändan garanterad bosättning. Misstänksamheten mot sunniaraber, särskilt om de kommer från ett område som är eller har varit under IS-kontroll, gör att de får svårt att få en sponsor och rekommendationsbrev.⁷⁵ Proceduren är inte reglerad i lag eller annan författning. Det är lättare för denna grupp att bosätta sig i Bagdad i perioder av relativt lugn. Vid större attacker blir myndigheterna restriktivare. Det finns nu ett visst tryck att återvända. Sunniaraber som är beredda att flytta till en shiitisk stadsdel behöver ingen sponsor.⁷⁶

En irakier som anländer till Bagdads flygplats från utlandet och inte är registrerad i Bagdad innan måste få sina identitetshandlingar vidimerade av mukhtarn i det kvarter han vill bosätta sig i. Sedan kan vederbörande gå till "Housing Department och "Information Department" (i samma byggnad), som bekräftar handlingarna. Housing Department utfärdar sedan ett bosättningskort (residence card).⁷⁷

Återflyttade har rätt till tillgång till sociala förmåner som sjukvård och skola till eventuella barn. Samhällservicen (nämnda offentliga tjänster) är tillgänglig oavsett om internflyktingarna uppehåller sig legalt eller illegalt i

⁷³ Möte med en irakisk politiker i Bagdad 2017-03-02

⁷⁴ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Samtal med författaren till ovanstående rapport (UNHCR) i Bryssel 2017-04-26

⁷⁷ Möte i Inrikesministeriet (Residency Department), Bagdad 2017-03-01

provinsen. Alla irakier har rätt till den, men kapaciteten är överbelastad.⁷⁸ Vistas man illegalt i Bagdad bör man ligga lågt, bo på hotell eller muta dem som går att muta. Stoppas man i en vägspärr riskerar man arrestering och kanske att sändas tillbaka till hemprovinsen.⁷⁹

Hotbilden i Bagdad varierar. Bombattackerna drabbar mest shiadominerade stadsdelar. Sunniområdena är mer kontrollerade och sunniterna håller en låg profil. De upplever att säkerhetsåtgärderna är riktade mot dem. Våldet kan slå till både i utkanterna av Bagdad och i centrum. Vissa sunnidominerade stadsdelar, som Amiriya och Doura, är väl bevakade. Man måste visa upp att man bor där. Ingen utomstående kommer in utan sponsor. Samtidigt pågår ett vardagsliv, som för en sunniarab känns lite säkrare i en sunnistadsdel. Vägspärrarna där är bemannade av ISF. Det är sällan PMU patrullerar i sunniområdena. De har heller inte vägspärrar på huvudgatorna, utan kör mer med ambulerande kontroller på smågator och vägspärrar i shiadominerade områden. Man kan känna igen de olika PMU-miliserna på deras flaggor. Fredsbrigaderna dominerar i Shaab, Sadr City, Badr i Masbakh och ashurabrigaderna (Hakim), Karrada. Peshmergan vaktar Jadriya, det kanske finaste kvarteret (där presidenten bor) i stadsdelen Karrada. De flesta irakier vet vem som kontrollerar vad.⁸⁰ Kanske klarar vanligt folk, även vanliga kristna, att leva ett vardagsliv så gott det går genom att vara observanta. Kriminaliteten är omfattande och bl.a. kidnappningar pågår i Bagdad. De riktas särskilt mot rika, oavsett etnisk eller religiös bakgrund. Att våldet minskat under hela Mosuloffensiven⁸¹ bidrar säkert till att det redan i mars i år var möjligt att i lugn och ro äta ute till midnatt. Men grupper som dödar för pengar och av ideologiska/religiösa eller politiska skäl finns och är de ute efter någon tar de honom förr eller senare. Bagdad har blivit bättre för vanligt folk, men inte för MR-aktivister och vissa sunnitiska internflyktingar.⁸² Trots färre våldsincidenter händer det fortfarande att många människor dödas i bombattentat, t. ex under Ramadan. Nyligen attackerades en populär glassbar i Karrada och ett pensionsutlämnings- kontor i en annan del av staden.⁸³

3.7. Södra Irak

Det finns internationella flygplatser i Basra och Najaf. De provinserna tar på vissa premisser också emot internflyktingar från provinser där IS hållit/håller territorium eller konflikt pågår.

⁷⁸ Möte med IOM i Bagdad 2017-02-28

⁷⁹ Möte med shejk från Albu Nimr-stammen i Amman 2017-02-27

⁸⁰ Möte med anställda på Norges ambassad i Amman 2017-02-27

⁸¹ Musings on Iraq, *Killed and Wounded in Iraq in May 2017*, 2017-06-09. [se/2017/06/2001-killed-1459-wounded-in-iraq-in-may.html](https://www.se/2017/06/2001-killed-1459-wounded-in-iraq-in-may.html)

⁸² Samtal med kristna i Ainkawa 2017-03-04

⁸³ The Guardian, *Dozens of Iraqis killed as Isis targets Baghdad during Ramadan*, 2017-05-30. <https://www.theguardian.com/world/2017/may/30/baghdad-ice-cream-shop-isis-car-bomb-attack>

3.7.1. Provinsen Basra

I dagsläget tycks man i Basra göra skillnad på om den som söker sig till provinsen kommer från en del av ett IS-område/konfliktområde som betraktas som säkert.⁸⁴ Personer som kommer från ett IS-område/konfliktområde som betraktas som säkert kan inte registreras av MoDM i Basra och kan därför inte legalisera sin närvaro där. I mars 2017 ställdes matransonerna in till internflyktingarna från Anbar och Salah al-Din.⁸⁵

För personer, oavsett etnicitet eller religion, som inte kommer från ett s.k. säkert område finns i och för sig möjlighet att bosätta sig i Basra. Det krävs dock en sponsor. Och har personen inte en sponsor så kan, med vissa undantag, MoDM utgöra sponsor. Risken för att placeras i läger är dock stor om personen inte har en sponsor i form av exempelvis familjemedlemmar.

Det finns inget sponsorkrav för en person som kommer från ett område som inte är ett IS-område/konfliktområde. Detta gäller oavsett etnicitet eller religion. Internflykt är möjligt till denna provins för både shiiter och sunniter. För sunniter tycks det dock finnas risk för att hamna i läger och utsättas för trakasserier om de inte har familj i och från Basra, som kan sponsra dem.⁸⁶

3.7.2. Provinsen Najaf

För bosättning i Najaf krävs att personen har en sponsor.⁸⁷ Om personen kommer från ett IS-område/konfliktområde och är sunniarab finns än fler restriktioner och högre krav på sponsorn.⁸⁸

Religiösa minoriteter har en utsatt situation i hela Irak. För kristna och mandéer har en del förbättringar skett vad gäller säkerheten i de södra provinserna, men det gäller att inte sticka ut för mycket med verksamhet som ogillas av fundamentalister.⁸⁹

3.7.3. Övriga provinser

Med undantag för Babel och Kerbala, som normalt inte tar emot personer - särskilt sunniaraber - från tidigare eller nuvarande områden kontrollerade av IS samt de områden där konflikt råder, tar de andra provinserna (Wassit,

⁸⁴ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12.

⁸⁵ Ibid.

⁸⁶ Norge. Landinfo, Irak: *Situasjonen for sunnimuslimere i Basra*, 2016-09-12.

<http://www.landinfo.no/id/3348.0>

⁸⁷ Migrationsverket, *Irak internflykt – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 2016-11-11. (Lifos 38448)

⁸⁸ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12.

⁸⁹ Agenzia Fides, *the Civil Authorities: Christians Return to Basra*, 2017-01-02

World Watch monitor, *Christian killed in Basra for "selling alcohol"*, 2016-11-04

Al-Monitor, *Religious minorities find protection, support in southern Iraq*, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/minority-iraq-church-holy-site.html>

Dhi-Qar, Missan, Muthanna och Qadissiyah) emot nämnda sunniaraber om de skaffat en lokal sponsor.⁹⁰

⁹⁰ UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12

3.8. Källförteckning

Elektroniska källor

Samtliga länkar kontrollerade 2017-06-22

Agenzia Fides, *the Civil Authorities: Christians Return to Basra*, 2017-01-02. http://www.fides.org/en/news/61455-ASIA_IRAQ_The_civil_authorities_Christians_return_to_Basra#.WUsGkWjyg2w

Al-Monitor, *Religious minorities find protection, support in southern Iraq*, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/minority-iraq-church-holy-site.html>, 2016-10-17, <http://www.al-monitor.com/pulse/originals/2016/10/minority-iraq-church-holy-site.html>

BBC, *Mosul battle: IS kills 230 fleeing civilians, says UN*, 2017-06-08. <http://www.bbc.com/news/world-middle-east-40200008>

Education for Peace in Iraq (epic), *Will Mosul residents flee?* 2016-10-14, <http://www.epic-usa.org/will-mosuls-residents-flee/>

International Organization for Migration (IOM), *Displacement Tracking Matrix (DTM) Round 70 and 72*, April and May 2017 <http://iraqdtm.iom.int/>

IOM, *DTM Mosul Data Portal*, 2017-06-18. <http://iraqdtm.iom.int/EmergencyTracking.aspx>

IOM, *DTM Iraq Mission: Figures from January 2015 to 30 May 2017*. <http://iraqdtm.iom.int/>

IOM, *Displacement Timeline from 17 October 2016 to 21 June*. <http://iraqdtm.iom.int/>

Iraqi News, *130 000 refugee families return home in Anbar: ministry*, 2017-01-29 <http://www.iraqinews.com/features/130-000-refugee-families-return-home-anbar-ministry/>

Lifos, *Temarapport Irak – aktuella möjligheter att fly mellan landets provinser*, 2015-06-12, Lifos dok. 34924

Musings on Iraq, *2001 Killed and 1,459 Wounded in Iraq in May 2017*, 2017-06-09 <http://musingsoniraq.blogspot.se/2017/06/2001-killed-1459-wounded-in-iraq-in-may.html>

Musings On Iraq, *Mosul Campaign Day 243 Jun 15 2017*, 2017-06-16. <http://musingsoniraq.blogspot.se/2017/06/mosul-campaign-day-243-jun-16->

[2017.html?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed:+MusingsOnIraq+\(Musings+On+Iraq\)](http://2017.html?utm_source=feedburner&utm_medium=email&utm_campaign=Feed:+MusingsOnIraq+(Musings+On+Iraq))

Niqash, *No Waiting: Locals in Anbar Take Reconstruction And Security Into their Own Hands*, 2017-06-08,
<http://www.niqash.org/en/articles/security/5588/>

Norsk Landinfo, Irak: *Situasjonen for sunnimuslimer i Basra*, 2016-09-12.
<http://www.landinfo.no/id/3348.0>

Norsk Landinfo, Irak: *Internflyktinger og syriske flykninger i Kurdistanregionen (KRI)*, 2016-05-04.
http://www.landinfo.no/asset/3347/1/3347_1.pdf

Norsk Landinfo, Irak: *Oppdatert informasjon om sponsorkravet (kefala) for internflyktinger og returnerte som ønsker å bosette sig i Bagdad*, 2016-07-04, Lifosdok. 37717

Norsk Landinfo, Irak: *Situasjonen for arabiske internt fordrevne sunnimuslimer i Bagdad*, 2016-06-28, Lifosdok. 37636

Sveriges Radio (Ekot), *Utmaning att kontrollera flyktingar från Mosul*, 2017-06-03
<http://sverigesradio.se/sida/gruppsida.aspx?programid=3304&grupp=22940&artikel=6710038> och Studio Ett, *Hårda strider i utkanterna av Mosul*, 2017-02-19. <http://sverigesradio.se/sida/avsnitt/849583?programid=2151>

The Baghdad Post, *UNHCR opens new camp in Hammam al-Alil to house displaced citizens*, 2017-04-12.
<http://www.thebaghdadpost.com/en/story/9257/UNHCR-opens-new-camp-in-Hammam-al-Alil-to-house-displaced-citizens>

The Guardian, *Dozens of Iraqis killed as Isis targets Baghdad during Ramadan*, 2017-05-30.
<https://www.theguardian.com/world/2017/may/30/baghdad-ice-cream-shop-isis-car-bomb-attack>

UNHCR, *Iraq: Relevant COI for Assessments on the Availability of an Internal Flight or Relocation Alternative (IFA/IRA)*, 2017-04-12.
<http://www.refworld.org/docid/58ee2f5d4.html>

UNHCR, *Mosul Emergency Response*, 2017-06-18.
<http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-mosul-emergency-response-october-2016-18-june-2017>

UNHCR, *Iraq Situation: Flash Update*, 18 june 2017.
<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20170618%20UNHCR%20Iraq%20Flash%20Update.pdf> och karta från al-Jazeera, 2017-06-18.

UNHCR, *Mosul Situation Flash Update*, 2016-10-11,
<http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%2011OCT16.pdf>

UNHCR, *Mosul offensive triggers growing displacement*, 2016-09-21,
<http://www.unhcr.org/news/latest/2016/9/57e243ab4/mosul-offensive-triggers-growing-displacement-iraq.html>

UNHCR, *Iraq: Flash Update*, 2016-07-11 och 2016-10-04,
<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/20160711%20Iraq%20Flash%20Update.pdf>,
<http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/Iraq%20Flash%20Update%20-%204OCT16.pdf>

UNHCR, *Iraq IDP Operational Update*, 1 – 31 March 2016,
http://reporting.unhcr.org/sites/default/files/UNHCR%20Iraq%20IDP%20Operational%20Update%20%28ENG%29%201-31MAR16_1.pdf

World Watch monitor, *Christian killed in Basra for "selling alcohol"*, 2016-11-04
<https://www.worldwatchmonitor.org/coe/christian-killed-in-basra-for-selling-alcohol/>

Muntliga källor

Irakisk politiker

International Organization for Migration (IOM) i Bagdad och Ainkawa

Inrikesministeriet, Residency Department Kristna interlokutörer i Ainkawa

Kurdish Human Rights Watch (KHRW) i Erbil

Ministry of Displacement and Migration (MoDM)

Norges ambassad i Amman

Peshmergaministeriet i Erbil

Shejk från Albu Nimr-stammen i Anbar

United Nations Assistance Mission for Iraq (UNAMI) i Erbil

United Nations Department of Safety and Security (UNDSS) i Erbil

UNHCR i Bagdad, Erbil, Bryssel och Stockholm

Lifos publikationer

Landrapport syftar primärt till att utgöra ett underlag till Migrationsverkets rättsliga styrning. Den kan också ge stöd vid handläggning i migrationsärenden.

Temarapport syftar till att ge landinformation i ett eller flera sammanlänkade teman, alternativt ett tema som berör flera länder.

Lägesanalys syftar till att ge en kortfattad lägesbild av en situation i ett land, inklusive en analys kring möjlig utveckling.

Scenarioanalys syftar primärt till att utgöra ett stöd vid prognosarbete, strategiskt beslutsfattande etc. genom att beskriva ett antal möjliga scenarier samt sannolikheten och konsekvensen av dessa.

Fråga-Svar är sammanställningar av information som svar på frågor från Migrationsverkets anställda.

Om Lifos

Lifos är ett center för landinformation och omvärldsanalys. Vi samlar in, analyserar och upprätthåller expertkunskap om länder och regioner från vilka människor söker sig till Sverige.

Lifos mission: Lifos är ett expertorgan, vilket agerar opartiskt och proaktivt för att bidra till rättssäkra och effektiva migrationsprocesser genom tillförlitlig, relevant och lättillgänglig landinformation och omvärldsanalys.

Migrationsverket • 601 70 Norrköping

gb-lifos@migrationsverket.se

<http://lifos.migrationsverket.se> • www.migrationsverket.se